

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁŠŤ STRANÁCH.

Predplatná cena :	Hlavný redaktor : Dr. ALEXANDER ERNSZT	Redakcia a vydavateľstvo :
Na celý rok — — — — 4.— koruny.	Zodpovedný redaktor : JÁN BARTOS, krajinský vyslanec	Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám
Na pol roka — — — — 2.—	Za vydavateľstvo zodpovedný : JÁN MOLNÁR, pápežský prílát	sem sa majú posilať predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpáť nedávajú.
Na štvrt' roka — — — — 1.—		
<i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i>		

Príživníci a oškodení vojny

Napísal: **Karol Huszár**, krajinský vyslanec okresu šárvárskeho.

Od začiatku vojny ohlasujem v novinách, v ľudových shromaždeniach a aj v parlamente, že čas svetovej vojny je nacionálnej obojstrannej smutnou dobou, v ktorej nikomu neslobodno obecenstvo vyžierať. Od mobilisácie ale vidíme, že je mnoho takých, čo pod vojnou veľa vyhrali a oproti tomu nesmierne mnoho takých, ktorí následkom vojny o všetko prišli a zcela sú ožobráčení. Nikto by včul v najkratšom čase nemal sa stať bohatierom, keď státisíce, ba milióny stávajú sa — sirotami, vdovami, zmrzačenými invalidmi, slepými, hluchými a umierajú v hrozných chorobách vojnou zapríčinených. Jednotlivci a pojedné rodiny len smotánku sbierajú s krvavého mora. Iným oproti, a tí sú vo veľkej väčšine, dostáva sa za podiel jedine zármutok, žiaľ, trpké slzy a krviprelievania. Mnoho je takých, ktorým pod vojnou tak dobre ide, že si žiadajú, aby na veky trvala. Milióny malých ľudí ale pri osutých rodinných krboch nariekajú nad zničenou ich existenciou. Táto spoločenská nerovnosť je najhroznejším objavom terajšej svetovej vojny. Je to tábor šťastlivých a nešťastlivých. Kresťanskej mravnej spravodlivosti prísnu požiadavkou je hľadať vyrovnanie tejto protivy.

Treba chytiť lakomú ruku pažravých zdieračov a neslobodno trpeť, aby po lakte prehŕňali sa v cudzích vačkoch: treba zodpovedný spôsob najst' ku tomu, aby *obete vojny* dostali slušnú náhradu. To nejde, aby tie rodiny, ktoré obetovaly synov, manželov, otcov, klesaly pod nevyslovnou farchou týchto obetí, tí ale, čo si pohodlne doma sedeli, aby ako váleční liferanti stali sa millionármi. Títo *krkavci svetovej vojny* nad mrtvolami našich hrdinov stvárajú také veselé hostiny a vedú v Pešti taký luxuriósný život, že sa to ďalej trpeť nemôže.

Oproti tomu ale čo vidíme po celej krajine? V dedinách sotva vidíš chlapa, hrozný je počet opustených vdov a sirôt. Lichvy alebo niet alebo je len kosť a koža. Úrody sú s roka na rok slabšie, bo niet pracov-

nej sily. Hrozný je aj osud chudobného mestského ľudu. Neznesiteľné sú pomery verejného stravovania, zvlášte keď povážime, že kilo mäsa stojí 24 korún a odev pre jedného mužského nedostať nižšie 1000 korún. Mnoho tisíc rodín dnes-zajtra ostane bez bydliska. Trieda malých úradníkov v pravom smysle slova hladuje. Zlostiné davy zdrazovateľov a prekryvačov tovaru bestiálnym spôsobom pustošia po celej krajine. Krvavé ztraty spoločitého ľudu sú nevyslovné. Malých detí viacej umiera, ako sa ich narodí.

Keď príde *zmrzačený invalid* a prosí o zodpovednú pomoc od štátu, tešia ho s tým, že árár nemá peňazí

Keď príde *válečná vdova* a pýta väčšiu pensiu, odpraví ju a to obyčajne nie prívětivým hlasom, aby bola s tým spokojná, čo posiaľ dostala, bo jej štát nemôže viac dať, ponač árár nemá peňazí.

Keď príde *válečná sirota* a prosí o väčšiu podporu výchovy, odpraví ju, bo medzitka štátu už zabudly na to, že štát sľubom zákonodarstva ku tomu je viazaný, aby dieťa každého hrdinu považované bolo za dieťa nácie.

Keď príde daktorý na podporu utisnutý *člen rodiny do vojny narukovaných*, v notárskej kancelárii obyčajne surovo ho ohriaknu a od novembra *zdvihnutú válečnú* podporu nemôžu alebo nechcú mu vyplatiť.

Na všetko len to povedajú, není peňazí, není peňazí! Pokladnica štátu je prázdna. Krajina nevládze ďalej znášať terajšie veľké farchy.

Je pravda, štátne dlžoby obnášajú hrozné summy. Výdavky na svetovú vojnu sú neslýchane veľké. **Táto vojna by ale o mnoho tisíc millionov menej bola stála, keby patričné kruhy pri válečných lifrovaniach obozretnejšie a sporivejšie byly bývaly.**

Tu pred našimi očami v Pešti ako dajakí exotickí kráľici žijú a nadávajú sa **nepočetní váleční millionári**: liferanti bakančov s papierovými podošvami; majitelia válečných krajčírskych dielní; dorábatelia vojenských kepeňov; obchodníci súkna; liferanti koní; liferanti lichvy; stravovatelia nemocní; liferanti chrbtových vriec; fabrikanti munície; pekári cvibakku; direktori válečných mlynov; liferanti vína; liferanti liekov a obväzkov; sta-

vitelia barakkov; fabrikanti vozov; majitelia textilných dielní; liferanti drôtu; liferanti masti; kupci so senom a slamou. Zpomedzi týchto najviacerí boli pred vojnou chudobní patróni, včul ale sú mnohonásobní millionári. Od vojenskej služby sú oslobodení nielen oni, lež ešte aj ich vnukovia až po siedme pokolenie **a zo svetovej vojny len oni majú rebach.**

Nejdem ja to povedať, že sú všetci liferanti týmto rovnakí. Aj medzi válečnými liferantmi našli a najdú sa zaiste statoční a poriadni ľudia, ktorí pri neobyčajnom dvíhaní sa cien tovaru ani sami nevedia, ako sa stali bohatiermi. Oni by sa boli uspokojili aj s obecným občianskym osohom, ako ale začalo pršať zlato, aj ich zachvátil prúd lakomstva. Proti najväčšej čiastke válečných liferantov treba čo najprisnejšie zakročiť. Vojsku nielen že hrozne draho a zlý tovar lifrujú, lež k tomu ešte aj neslýchane zle platia ich robotníkov a zamestnancov. Podniky válečného lifrovania jednoducho dvíhajú kapitál ich účastín a ich dividendy, za lifrovaný zlý tovar žiadajú vždy väčšie ceny, ačpráve sa už i teraz vo vlastnom tuku topia.

Medzi válečnými žobrákmi a válečnými millionármi súrne treba uviesť spravodlivosť. To na žiadaný pád není v poriadku, aby jedna čiastka spoločenstva z vojny len veľký ošoh, druhá čiastka ale len veľkú škodu mala. Z vojny majú veľkú škodu tí, čo ich hrdinstvom oratovali drahú vlasť. Veľký ošoh ale majú tí, čo protekciou a figliarstvom aj zo svetovej vojny vedeli kšefty robiť.

Jestli chceme, aby v rozhodnej dobe vojny, pri poslednom napnutí síl, nepremohli nás naši nepriatelia, válečné obeť treba nám rovnako znášať.

Dľa môjho presvedčenia, trovy napomáhania vojnou ožobráčených, v prvom rade znášať majú váleční millionári.

Váleční millionári ich krv neobetovali štátu a ich peniaze požičali mu len na isté úroky a aj to obyčajne len vtedy, keď k tomu boli nútení.

Vojnou ožobráčení oproti tomu ich jedinký poklad, život, zdravie, rodinnú blaženosť obetovali z lásky ku vlasti.

Jestli je spravodlivosť na zemi, prísnu povinnosťou štátu je ošoh z vojny válečných millionárov vyše 10—15%-ov shabať a z týchto peňazí podporovať válečné vdovy, válečné siroty, válečných invalidov, na válečnú podporu a pensiu utisnutých a všetkých, čo následkom vojenskej služby prišli o ich existenciu.

Pijavice vojny treba striasť s telesa štátu!

Vojnou ožobráčeným treba dať náhradu zo zbytku a osohu válečných millionárov! Bez tohoto veľké rany, aké následkom vojny utrpel pospolitý ľud, nikdy sa nezahojia!

Nezabúdajte na vdovy a siroty po hrdinoch padlých na bojišti!

Najnovší kráľovský rukopis.

Rozriešenie vládnej krízy.

Úradný list v čísle 8. mája uverejnil nasledovný najvyšší kráľovský rukopis:

Milý dr. Wekerle!

V dnešných ťažkých pomeroch popri riešení vážnych sociálnych, odkladanie netrpiacich finančných a hospodárskych otázok uvažuje sa na nás veľká úloha vybudovania uhorského národného štátu a ochránenia jeho záujmov.

Dosiahnutie týchto veľkých cieľov činí potrebným vyvinutie celej sily národa a preto v záujme produktívnej pracovitosti držím za žiaducené, aby rozprestrenie volebného práva, ktoré politické a spoločenské kruhy ustavične drží v rozčúlení, vzájomným dorozumením čímskôr bolo uskutočnené v tom smysle, ako som to v Mojom dňa 28. apríla roku 1917. vydanom rukopise označil.

Nenaštrbene chcem zabezpečiť zákonný vplyv Mojej uhorskej vláde na vybavovanie zahraničných záležitostí a živou Mojou túžbou je, aby sa Mojou dosavadnou vládou postavený a Mnou odobrený program uskutočnil.

Keby toto, k Môjmu poľutovaniu, naproti Môjmu očakávaniu vzájomným dorozumením dosiahnuť nebolo možno, tak — bársjak chcem vyhnúť novým voľbám počas vojny — splnomocňujem Vás a Moju vládu, aby ste v záujme zabezpečenia otázky volebného práva a programu vlády mohli použiť nových volieb.

Na tomto základe znova vymenúvam Vás za Môjho uhorského ministrapredseda, poľažne v dosavád Vami zastupovanon postavení Vás potvrdzujúce, očakávam Vaše predostrenia o znova utvorení vlády.

Dané v Badene, 5. mája 1918.

Karol, vl. r.

Alexander Wekerle, vl. r.

Nová vláda.

Úradný časopis 8. mája uverejnil kráľovské rukopisy o vymenovaní členov novej vlády a o prepustení odstupujúcich členov predošlej vlády.

Prvý rukopis je upravený na ministrapredseda Wekerleho a obsahuje vymenovanie novej vlády, ktorá sa utvorila nasledovne:

Ministerpredseda a minister vnútra: dr. Alexander Wekerle;

minister pri kráľovej osobe: gróf Aladár Zichy;

minister financií: dr. Alexander Popovics;

minister obchodu: Jozef Szterényi;

minister poľného hospodárstva: gr. Béla Serényi;

minister honvédstva: barón Alexander Szurmay;

minister horvatských záležitostí: dr. Karol Unkelhäusser;

minister stravovania: knieža L. Windischgraetz;

minister náboženstva a verejnej výučby: gróf Ján Zichy;

minister pravosúdia: dr. Gustáv Töry.

Potom nasledujú kráľovské rukopisy upravené na jednotlivých členov novej vlády, zatým o prepustení a vyznačení odstupujúcich ministrov. Ministromi náboženstva a verejnej výučby grófovi Albertovi *Apponyimu* jeho veličenstvo kráľ za jeho výtečné, verné a horlivé služby vyslovuje svoje úplné uznanie a vďaka, ministromi vnútra Jánovi *Tóthovi*, ministromi bez torby gr. Móricovi *Esterházyimu* za ich verné a horlivé účinkovanie svoje uznanie, ministromi pravosúdia Vilhelmovi *Vázsonyimu* a ministromi hospodárskeho priechodu dr. Bélovi *Földesovi* kráľ na uznanie ich verných a horlivých služieb udeľuje hodnosť skutočného vnútorného tajného radeu.

Ako z kráľovských rukopisov vidno, torbu ministerstva dobrodejných záležitostí a hospodárskeho priechodu nezaplňa; záležitosti týchto ministerstiev podelia do kruhu účinkovania ministerstva vnútra, obchodu a financií.

Vymenovaní noví ministri Gustáv Töry, minister pravosúdia a gróf Ján Zichy, minister kultu a verejnej výučby, vo štvrtok, 9. mája v Bádene složili prísahu do rúk jeho veličenstva kráľa. Na poludnie tohože dňa odstupujúci ministri gróf Albert Apponyi, gróf Móric Esterházy, Vilhelm Vázsonyi a Béla Földes v osobitnom výsluchu odobrali sa od jeho veličenstva kráľa.

Predstavenie sa novej vlády krajinskému zákonodarstvu.

Ministerpredseda dr. Alexander Wekerle novú vládu snemovni krajinských vyslancov predstavil v zasadnutí vydržiavanom v sobotu, 11. mája a vyvinul svoj program. Krajinskí vyslanci Krestanskej Sociálnej Ludovej Strany aj ohľadom novej vlády odhodlaní sú verne ich krestanským zásadám neohrozene bojovať za práva a záujmy ľudu.

Snemovňa veľmožov 11. mája popoludní o 5. hodine vydržievala zasadnutie, v ktorom ministerpredseda Wekerle predstavil novú vládu a vyvinul program.

Udalosti svetovej vojny.

Jeho veličenstvo kráľ na hlavnom válečnom stáne nemeckom.

Viedeň, 11. mája. Jeho veličenstvo kráľ Karol 10. mája večer odcestoval na hlavný válečný stán nemecký.

Západné bojište. Parížska Havasova kancelária oznamuje: «*Matin*» píše: Dľa jednomyselých z viac strán prišlých chýrov chystá sa veľká nemecká ofenzíva, ktorá čo do prudkosti bude sa rovnať ofenzíve započatej 21. marca. V poslednom čase koncentrovali mnoho čiat a delostrelectva. Nemci patrne znova chcú probovať šťastie.

Talianske bojište. Na talianskom fronte v minulom týždni panovala živšia delostrelecká palba. Na iných časťach talianskeho bojišťa nebolo zvláštnej udalosti.

Vojna na mori.

Zmarený anglický útok na Ostende.

Berlin, 10. mája. (Wolff.) Dňa 10. mája ráno o 3. hod. anglické válečné lode po prudkej kanonáde opäť sa pokúsily zatvoriť prístav Ostende. Výtečne riadená palba našich pobrežných batterií odrazila viac nepriateľských lodí, ktoré pod ochranou umelej hmly chcely vniknúť do prístavu.

Jedon starý križiak, ktorý sme úplne dostrieľali, mimo loďnej cesty prístavu dostal sa na zátoň. Na palube lode našli sme len mrtvých. Dvoch mužov, ktorí ostali pri živote a skočili do mora, sme zajali.

Dľa dosavádných ustálení prinajmenej dva motorové člny sme rozstrieľali a jedon monitor ťažko porúchali.

Takto pokus nepriateľa o zatvorenie prístavu úplne sa zmaril, opäť marne obetoval život svojich ľudí a svoje lode.

Šéf admirality.

Pokoj s Rumunskom podpísaný.

Smluva pokoja.

Z Bukurešti poloúradne oznámili: S Rumunskom uzavretú smluvu pokoja v utorok, 7. mája na poludnie v controcenskom kaštieli podpísali. Podpísaním smluvy skončila sa veľká diplomatická práca, ktorú venovali uzavretiu pokoja s Rumunskom a takto na celom našom východnom fronte stal sa priechod z válečného stavu do stavu pokoja.

Smluva pokoja uzavretá z jednej strany medzi Rakúsko-Uhorskom, Nemeckom, Bulharskom a Tureckom, z druhej strany medzi Rumunskom pozostáva z osem hláv s 31 odsekmi. Hlavné ustanovenia smluvy sú nasledovné:

I. odsek. Nemecko, Rakúsko-Uhorsko, Bulharsko, Turecko z jednej strany, Rumunsko z druhej strany vyhlasujú, že válečný stav medzi nimi sa skončil a že odtiaľ budú nazívať v pokoji a priateľstve.

II. odsek. Diplomatieké a konsulárne spojenie medzi smluvu uzavierajúcimi stránkami po ratifikovaní smluvy pokoja hneď zpäťvedú.

III. odsek. Odzbrojenie rumunskej armády, ktoré je už v prúde, bezprostredne po podpísaní smluvy pokoja prevedú dľa ustanovení obsažených v IV.—VII. odseku.

IV. odsek. Všeobecné vojenské úrady, vyššie veliteľstvá a vojenské ústavy zostanú. 11—15. rumunská divisia bude pokračovať v odzbrojení. Z-1—10. rumunskej divisie dve divisie pechoty, ktoré sú nateraz v Bessarábii použité, a dve divisie rumunskej jazdy zostanú vo válečnom počte dotiaľ, kým následkom vojenskej činnosti spojeneckých mocností v Ukrajine hranici Rumunska viac nebude hroziť nebezpečie. Ostatných osem divísií v Moldave zostane v zníženom počte. Súhrnný počet pechoty týchto osem divísií nesmie prevyšovať 20.000 mužov, počet rumunskej jazdy 3200 mužov a počet celého delostrelectva rumunskej armády 9000

mužov. Všetky ostatné rumunské čaty, ktoré v čas pokoja neboli zostavené, musia byť rozpustené.

V. odsek. Následkom zníženia počtu alebo rozpuštenia rumunských čiat všetky kanóny, strojové a ručné pušky, kone, železničné vagóny a muníciu po uzavretí všeobecného pokoja treba odovzdať cieľom opatery hlavnému veliteľstvu spojeneckých armád na obsadenom rumunskom území.

VI. odsek. Odzbrojené rumunské čaty po vyprázdnení obsadených rumunských území zostanú v Moldave. Odzbrojení chlapi a rezervní dôstojníci môžu sa vrátiť na obsadené územia, ale aktívni a bývalí aktívni dôstojníci potrebujú k tomu dovolenie hlavného veliteľstva spojeneckých armád.

VII. odsek. Ku rumunskému hlavnému veliteľstvu v Moldave pridelia jedného vysokého štábného dôstojníka spojeneckých armád, na obsadenom rumunskom území ale jedného rumunského vysokého štábného dôstojníka s generálnym štábom. Medzi armádami ústredných mocností a medzi rumunskou armádou bude teda uvedené spojenie.

VIII. odsek. Rumunské vojsko na riekach a na mori v úplnom počte podržia svoje mužstvo a vystrojenie, kým sa pomery v Bessarábii objasnia.

IX. odsek hovorí o výnimkách zpod ustanovení obsažených v VIII. odseku.

X. odsek znie o rozdelení Dobružde. Rumunsko od čiar Černa voda—Konštanca na juh ťahajúce sa územie naskutku je povinné odovzdať Bulharsku, kdežto severnú polovicu Dobružde prevzmu ústredné mocnosti.

XI. odsek hovorí o opravení rumunskej hranice v prospech Rakúsko-Uhorska. Tento odsek presne ustáľuje hranicu na dôkaz toho, že tu není reč o anexii, lež o potisnutí hranice s vrchov do údolí cieľom vojenského zabezpečenia hranice monarchie.

XII. odsek hovorí, že štátny majetok na územiach, ktorých sa Rumunsko zrieklo, bez vynáhrady a farchy popri zachovaní súkromných práv prejde na tie štáty, ktoré si tieto územia zadovážily.

XIII. odsek hovorí, že smluvu uzavierajúce stránky vzájomne zrieknu sa vynáhradenia válečných výdavkov. Otázku vynáhradenia vojnou zapríčinených škôd riešia v osobitej smluve.

XIV.—XXIII. odsek znie o vyprázdnení obsadených rumunských území. Ústredné mocnosti obsadené územia len v neskoršom čase vyprázdnia, ale sila okkupujúcej armády nebude prevyšovať šesť divízií. Po ratifikovaní smluvy pokoja administrovanie obsadených území odovzdajú rumunským vrchnostiam. Železnica, pošta a telegraf po ďalšie ustanovenie zostanú pod vojenskou správou. Súdobníctvo prevzmu rumunské súdy, ale v trestuhodných skutkoch spáchaných proti okkupujúcej armáde budú súdiť vojenské súdy. Po ratifikovaní smluvy pokoja okkupujúca armáda nebude rekvirovať, ale hlavnému veliteľstvu okkupujúcej armády zostane právo, aby z úrody roku 1918. mohlo rekvirovať zbožie, strukoviny, krm, vlnu, mäso, drevo a petrolej. Udržovanie

okkupujúcej armády bude sa diať na trovy Rumunska. Kým obsadené územia budú vyprázdnené, priemyselné podniky zostanú pod vojenskou správou.

XXIV.—XXVI. odsek hovorí o sriadení otázky dunajskej plavby. Rumunsko s ústrednými mocnosťami uzavre novú smluvu o plavbe na Dunaji. Odsek vyrieka, že odteraz Nemecko, Rak.-Uhorsko, Bulharsko, Turecko a Rumunsko majú právo na Dunaji držať válečné lode.

XXVII. a XXVIII. odsek hovorí o urovnoprávnení všetkých vierovyznaní v Rumunsku.

XXIX.—XXI. odsek hovorí, že hospodárske pomery medzi ústrednými mocnosťami a Rumunskom riešia v osobitých smluvách. Podobne osobitú smluvu uzavru aj o zamenení válečných zajatcov a internovaných a o iných právnych otázkach. Smluva pokoja vstúpi do života súčasne s jej ratifikovaním.

Zrada Čechov na talianskom fronte.

Vyslanci rajchsrátu Hartl, Wolf a iní svojho času interpelovali rakúskeho ministra landwehru v záležitosti zrady Čechov pri Calzane. Na túto interpelláciu minister minule nasledovne odpovedal:

Veliteľstvo armády vlni 4. októbra v prípise oznámilo, že 18. septembra krátko pred polnocou pri Calzane (Val Sugana) podarilo sa Talianom bez delostreleckej prípravy prekvapujúcim spôsobom vtrhnúť do našich posícií a dostali sa až za prvé batterie. Položenie bolo dosť kritické, ale následkom energického zamiešania sa po niekoľko hodinovom boji podarilo sa všetko zas priviesť do poriadku. Nepriateľa sme zahnali do jeho zákop. Taliani v neranených zajatých utratili 8 dôstojníkov a 404 mužov, ale v mŕtvých a ranených ich ztrata bola o mnoho väčšia.

Vtrhnutie pri Calzane zapríčinila jedna takmer neveriteľná zrada v našich radoch. A možno držať za zvláštne šťastie, že nemala citelnejších následkov. Súdobné vyšetrovanie, ktoré ináč ešte není skončené, ustáľilo, že sa stala podrobne pripravená zrada. Hlavným vinnikom zdá sa byť nadporučík dr. Pivko, ktorý je profesorom strednej školy v Marburgu nad Drávou a ktorý s nadporučikom Iršom, poručíkmi Kovoutevom, Zeleným a Martinezom, so strážmajstrami Mlejnekom a Vysim, kaprálom Malzenekom a s dvoma infanteristmi spáchal vlastizradu. Vyjmúc nadporučíka Pivku, ktorý je Slovincom, všetci ostatní sú Česi. Dosiaľ ustáľili, že v kritickú noc nadporučík Pivko, strážmajster Mlejnek a kaprál Malzenek viedli talianske stúpy, ďalej že sa staly prípravy ku vtrhnutiu, ako ku príkladu to, že na čiastke frontu Calzana z prekážok vykvačili silný elektrický prúd, pretrhli telefonové spojenie a medzi poľnými strážami rozdelili rum.

Zpomedzi spomenutých v čas bitky, vyjmúc poručíka Martinezu, ktorého 18. septembra museli odviezť do nemocnice, ostatní všetci zmizli. U padnutých talianskych dôstojníkov našli duplikát fotografie plánov posícií pri Calzane.

Hlavné veliteľstvo armády 22. februára roku 1918. neomylné ustálilo, že nepriateľ za počiatočný zdar svojho vtrhnutia môže ďakovať ohavnej zrade niekoľkých dôstojníkov W/B. H. 1. bataillonu, ktorí zabudli na svoju povinnosť, ale ku cti hrdinského bataillonu veliteľstvo armády spomnelo, že sa bataillon aj v tomto boji držal príkladne hrdinsky a že výlučne od iných čiat ku bataillonu pridelení ľudia inej národnosti boli tými, ktorí spáchali tento ohavný zločin.

V prvom okamžení prvému silnému útoku dvetisíc ručnými a dvanástimi strojovými puškami vystrojeného nepriateľa postavilo sa voči len tých tam málo ľudí, ktorých chladnokrvná hrdinskosť a obozretnosť poddôstojníkov vedela sossbierať, kým s vyššieho miesta poslané posily prišli na tvár miesta. Týmto vojenským enosfam z rozličných vidiekov monarchie pochodiacich dôstojníkov a mužstva možno ďakovať, že sa tristo päťdesiatim ručným a 7 strojovým puškám za výtečného účinku delostrelectva podarilo asi piatimi bataillonmi prekvapujúcim spôsobom urobený útok nepriateľa zmeniť v zničujúcu porážku. My sme utratili desať dôstojníkov a tristošesť mužov.

Zradu posúdiť treba z toho stanoviska, že akú hanbu priniesla na našu válečnú silu a aké nedohľadné následky by bola mohla mať v páde zdaru. Zemské prisluhovanie pravdy celou silou stihne zradcov, keď sa dostanú do rúk.

Nariadenie o topánkach.

Vláda vydala dve nariadenia cieľom prekazenja zdierania obecnstva v obchode s topánkami.

Jedno nariadenie obsahuje ustanovenia o upotrebení a privedení do obchodu jednotlivých druhov remeňa. Dľa tohto nariadenia všetky zásoby remeňa, ktoré sú síce na dorábanie obuvi, majú byť oznámené Výboru pre zaodievanie ľudu.

Druhé nariadenie obsahuje ustanovenia potahujúce sa na zaopatrenie civilného obyvateľstva topánkami. Dľa tohto nariadenia počnúc od 15. mája obecnstvu topánky len na cedulu slobodno predať. Za vystavenie cedule na topánky vrchnosť môže žiadať zodpovedný

poplatok. Do 30. júna ešte slobodno siť topánky dľa miery, ale obuvník menoslov objednávateľov povinný je oznámiť vrchnosti. Majitelia zásob teraz hotových topánok tieto zásoby povinní sú oznámiť osobe alebo vrchnosti, ktorú označí povereník ministra.

Cieľom ustálenia potreby topánok pre civilné oby-

Prvé Turíce.

vateľstvo v každej stolici treba utvoriť stoličný výbor pre zaodievanie ľudu a tieto stoličné výbory dľa miestnych pomerov v každom slúžnovskom okrese alebo v obci môžu utvoriť miestne expositúry pre zaodievanie ľudu. Povoláním týchto výborov poľazne miestnych expositúr bude ustáliť aj to, že komu možno vystaviť cedulu na topánky.

Sáry mužských topánok od tohto času môžu byť najviac 13 a sáry ženských topánok 16 centimetrov vysoké.

Ceny topánok sú nasledovné:

Robotnícke topánky zo samého remeňa: mužské 54, 60 a 66, ženské 51, 57 a 63 korún. Topánky na šnurovanie zo samého remeňa: mužské so sárami (s pribíjanými podošvami) K 68:25, (s prišívajúcimi) K 77, mužské poltopánky (s pribíjanými podošvami) K 64:50 a K 73:25, ženské topánky so sárami K 65:75 a K 74:50, ženské poltopánky K 62 a K 70:75, topánky pre dievky, chlapcov a dievčence so sárami dľa veľkosti K 37:20 až po K 58:30.

Dľa miery objednané šité topánky zo samého remeňa: mužské so sárami K 140, 150 a 165, mužské poltopánky K 130, 140 a 150, ženské so sárami K 135, 145 a 160, ženské poltopánky K 125, 135 a 150. Dľa miery objednané topánky s pribíjanou podošvou zo samého remeňa: mužské alebo ženské so sárami K 120, 130 a 145, mužské alebo ženské poltopánky K 110, 120 a 135. Topánky zo skladu s pribíjanou podošvou zo samého remeňa: mužské so sárami K 95, mužské poltopánky K 80, ženské so sárami K 92, ženské poltopánky K 88.

Ceny opravovania topánok sú nasledovné: podšitie mužských alebo ženských topánok s pribíjanými podošvami K 38, s prišívajúcimi podošvami K 46; podšívanie chlapčenských alebo dievčenských topánok s pribíjanými podošvami K 30, s prišívajúcimi podošvami K 38; podšívanie detských topánok K 25. Pribíjané podrážky mužské K 10, ženské K 9, prišívajúce podrážky mužské K 14, ženské K 13. Opätky na mužské topánky K 4, na ženské K 3:60.

Nariadenie 4. mája vstúpilo do života.

CHYRNÍK.

Z arcibiskupstva ostrihomského. Balonyský farár Jozef Ekker stal sa údom ústavu Sv. Adalberta. Csábsky farár Ján Hegedüs a únysky administrátor Pavel Kassai vzájomne premenili si miesta. Hegybányský kaplán Vilh. Buchna povolaný je k vojenskej kňazskej službe.

Z biskupstva spišského. Jeho excellencia, osvietený pán biskup spišský dr. Alexander Párvy v svojom 5. obežnom liste na 2. júna, t. j. na II. nedeľu po Turíciach, nariadil kostolnú sbierku na ľudomilé ciele uh. Červ. Kríža, bo ten spolok so svojim požehnaným účinkovaním právom si zaslúžil obetavé podporovanie tak katolíckej cirkvi, ako i uhorského spoločenstva. — Konkurs do seminára vypísaný je na 17. júna. O prijatie za klerikov uchádzať sa môžu takí študujúci mladíci, ktorí zdarne skončili VI., VII. alebo VIII. gymnasiálnu triedu, dotyčne složili maturu, telesne sú zdraví a cítia povolanie ku kňazskému stavu. Hlásit sa musia 16. júna osobne v biskupskej kancelárii v Kapituly. — Dňa 14. apríla za kňazov diecézy vysvätení boli skončení štvrtoroční bohoslovci: Michal Bacsik, Joz. Burony,

Joz. Danykó, Joz. Durhán a Ján Piencsák. Ako kapláni preložený sú: Peter Bacsikor z Veľkého Bobrovca do Ružomberka, Vilhelm Wilesinszky z Ružomberka do Levoče, Eugen Szikora z Dolnej Lipnice do Veľkého Bobrovca, Franc Nádasky z Ruskinoviec do Biacoviec, Jozef Laurinecz z Biacoviec do Poľanoviec, Peter Matész z Poľanoviec do Sedliackej Dubovej. Zpomedzi novovysvätených za kaplánov vymenovaní sú: Michal Bacsik do Hornej Zubrice, Jozef Burony do Oravskej Velk. Vsi, Jozef Danykó do Dolnej Lipnice, Franc Durbán do Ruskinoviec a Ján Piencsák do Lipt. Sv. Kríža.

Z biskupstva košického. Košický kanonik-farár Barna Tost vymenovaný je za prepošta. Uprázdnené kanonictvo z nariadenia jeho veličenstva kráľa za šesť mesiacov ostane prázdne.

Z biskupstva nitrianskeho. Jeho veličenstvo kráľ Štefana Németa, direktora nitrianskeho menšieho seminára a katolíckej dievčenskej polgárky, vymenoval za čestného kanonika nitrianskej kapituly.

Z grécko-kat. biskupstva prešovského. Mikuláš Rejkovics, duchovný obce Mátyáska, šiel do pensie.

Smrť spovedníka sv. otca pápeža. V Ríme minule zomrel jezuita Luigi Rosa, ktorý za mnohé roky bol spovedníkom pápežovým.

Budapeštiansky Katolícky Delnícky Kruh pre slovenských veriacich dňa 26. mája usporiada púť na milostné miesto Mária Remete. V nedeľu ráno o 6. hodine v Jozefovskom farskom kostole bude sv. omša za pútnikov a po skončení svätej omše pohnú sa pútnici v mene Božom na milostné miesto Mária Remete. Na milostnom mieste bude veľká sv. omša so slovenským spevom za pútnikov; taktiež aj kázeň slovenská. Popoludní o 2. hodine začnú sa modliť sv. Ruženc a spievať litanie k úcte Blahoslavenej Panny Marie. Po skončení služieb Božích na milostnom mieste vrátia sa pútnici nazpät do Budapešti a večer okolo 8. hodiny dorazia do chrámu Jozefovského. — Bratia a sestry v Kristu zúčastnite sa v čím valnejšom počte na slávnosti Marianskej. V prípade nepriaznivého počasia slávnosť odbývať sa bude v nasledujúcu nedeľu. Vodcom púte bude známy duchovný vebný p. dr. Pavel Zsiska. Riaditelia púte zo správy Katolíckeho Delníckeho Kruhu: Ján Krajčí, Štefan Iskra a Vincenc Junec, modleník.

Prešporská kresťansko-sociálna strana uzavrela, že najbližšie bude vydržiavať stoličné veľké kresťansko-sociálne shromáždenie, na ktorom majú rečníť ústrední rečníci. Kresťansko-sociálna idea rozširuje sa v Prešporke vo veľkých rozmeroch a je nádej, že aj jej politický výsledok bude veľký. V záujme pohybu oduševnene pracujú dr. G. Orbán, Peter Haverla, Alojzová Rigele a tajomník J. Tobler.

Nitriansky biskup za válečné sirotky. Z Nitry oznamujú: Diecézanský biskup gróf Vilhelm Batthány na udržiavanie biskupského válečného sirotinca ako prvú čiastku svojej základiny u nitrianskej kapituly složil 80.000 korún, na ciele starej biskupskej útulne ale 10.000 korún.

Z biskupstva rožňavského. Z Rožňavy oznamujú: Opát-kanonik dr. Martin Göbl po dlhej nemoci 20. apríla zomrel v 56. roku svojho života, v 33. roku svojho kňazstva a v 7. roku svojho kanoničtva.

Zašanovať otcovia rodín v koš 9. honvédsom pešom pluku. Známe je najvyššie nariadenie jeho veličenstva kráľa, dľa ktorého otcovia šesť alebo viac detí vyťahnutí majú byť z bojovnej čiar a pridelení na také miesta, kde im tak nehrozí nebezpečenstvo smrti. Pri 9. honv. peš. pluku vyťahli z bojovnej čiar a prideliť na bezpečnejšie miesta 68 takých otcov.

Shromaždenie za lepšiu výživu. Robotníctvo mesta Prešporka následkom nového nariadenia o mäse pozbavené je času ku kúpeniu mäsa. Bo kým robotník v sobotu večer o šiestej k mäsiarovi ide, aby aspoň raz v týždni mohol zjesť kúsok mäsa, nikde ho nedostane. Podobne je to i s cukrom. Na karotku dostane len veľmi málo, za drahé peniaze, za 28—30 korún dostane ale 1 kg. u úžerníkov. Pozostatky zemiakov rozdelia tiež vo fabrikách. Následkom nedostatku petroleja niet ani svetla. Tieto veci 22. apríla — keď mali veľké shromaždenie — prešporskí kresťanskí socialisti v memorandume oznámili mešťanostovi žiadajúce rýchlu nápravu v stravovacích záležitostiach. Je to tichá, lež cieluprimeraná práca kresťanských socialistov. Prešporskí kresťansko-sociálni robotníci a malopriemyselníci z tej príležitosti demonštratívne žiadali i neodolateľné uskutočnenie volebného práva. Slovensky rečnil predseda Haverla. Potom do kresťansko-sociálneho spolku dalo sa zapísať 71 nových údov.

Prenasledovanie židov v Rusku. Z juho-východných strán Ruska prichádzajú zprávy o veľkých prenasledovaniach židov. V Khokande zavraždili vyše 300 židov a viac tisíc vyrabovali. Zavraždili i samého židovského finančného ministra Turkestánu. Podobné zprávy prichádzajú aj z Ukrajiny. V Glukove zamordovali skorovšetkých židov.

Zamestnanci koš.-oderbergskej železnice pre rodiny svojich narukovaných súdruhov v mesiaci marci sossbierali 1809 korún.

Židovská otázka.

Bratia Max a Armin Büchler.

Turčiansky drevokupec Armin Büchler v novembri pri stravovacej komisii oznámil viac robotníkov, ako skutočne zamestnával. Tým spôsobom chcel si viac múky zadovážiť. Plán ale zle vypálil a Armina Büchlera odsúdili na jeden mesiac do väzenia a na 600 korún peňažnej pokuty. — Jeho brat Max Büchler kupčil s kukuricou a predával metr. cent po 82 kor., teda za duplovanú maximálnu cenu. Lež tiež nemal šťastie a odsúdili ho na tri mesiace do väzenia a na 3200 korún peňažnej pokuty.

Kresťansko-sociálne veľké shromaždenie v Košiciach. Košický kresťansko-sociálny spolok 21. apríla popoludní vydržoval hromadne navštívené shromaždenie vo veľkej sieni kat. tovaryšského spolku. Na shromaždení vzalo účasť asi 1600 ľudí. Predsednícku reč povedal Augustin Hoczmann. Účtovali o účinkovaní spolku a o výsledku toho boja, ktorý viedli so sociáldemokratmi v otázkach stravovacích. O rozdielu medzi pohybom sociáldemokratickým a kresťansko-sociálnym rečnil Štefan Benyács, o osohu a potrebe organizovania sa na základe hospodárskom ale ústredný kresťansko-sociálny tajomník Ján Székely. Prítomní rozišli sa v oduševnenej nálade.

Náboženské pomery Litvinska. Litvini sú skoro všetci katolíci. Katolíkov je 3 milióny a protestantov 200.000. Katolíci majú tri biskupstvá: v Kovne, v Sejne a vo Vilne. Roku 1917. bolo v Litvinsku 17 katolíckych novín a týždenníkov. V Kovne pred niekoľko rokmi založili Spolok sv. Kazimíra k rozširovaniu dobrých novín a časopisov. Čulý je život litvinských katolíkov aj na obore výučby, kresťanského karitásu, robotníckych a iných spolkov.

Nový spišský barón. Jeho veličenstvo kráľ Štefanovi Krayovi, pensionovanému predsedovi kráľ. súdnej tabuly, udelil uhorské barónstvo. Kray, ako sa utiahol na odpočinok, usadil sa v svojej kúrii v spišských Čenčiciach (Csontfalu).

Hrdinská smrť. Pavel Haluscák, honvéd košického 9. peš. pluku, rodák z abaujského Makrancu, 31. januára padol.

Najlacnejší a najlepši prameň Jozef Marosi a Syn Esztergom 15.

strojov a železného tovaru veľký obchodný dom. Zo skladu zasiela zvláštnej jakosti ocelový pluh za 210.—, dvojitý pluh za 390. K, Juno americkú koňskú motyku za 250.— K. Železnú bránu za 115.— K. Veľký obrázkový cenník na žiadosť posielame zdarma.

Každý nech si pýta cenník na doposničke.

Zázrak sveta je **ŠARKAN-KOSA**
ohnivej ostrosti

Jedným kúvaním 3 dni, jedným naostrením celý deň možno s ňou kosiť. Podobnej kose, ako je táto, ani v dobrote, ani v ľahkosti, ani v pružnosti není na celom širom svete. Za každú kosu úplná 3 rokov záruka a ktorá i ezodpovie zamení sa bezplatne. Zu zkúsenosti ale vieme, že medzi tisíc kusami není ani jednej zlej. Cenník tohoto, každému hospodárovi nevyhnutne potrebného nástroja zdarma posielame:

Sohr Pál šarkan-kosu rozposielajúce stredisko **Somogyzil 45.**

1912

Svrabľavosť, lišaj, svrab
 najrýchlejšie odstráni **Dr. Flesch**-a zákonom chránená

„Skaboform-Tmavá masť“
 Nešpiní, nemá žiadneho zápachu. Teglik na próbú **K 2.30**, veľký tegel **K 4.—**, rodinná dávka **K 11.—** Adresa K objednávaniu:

Dr. E. Flesch-a
 „Korona“ gyógyszertára, (Győr).

K vareníu mydla prostriedok

Mydlo si barskto doma môže variť s „Ör“ chrannou známkou opareným pevným prostriedkom ún vareníu mydla. 1 kg. namydli 8½ kg. masť. Zásielky v ½ kg. s upravou upotrebenia opatrených zaobaleníach. Dorabujú: **Magyar Szappanművek** dieňša mydla a ľubovonného chemikálneho tovaru
Budapest, VI. ker. Lőportár-utca 16. szám.

„TEXAS“
 ručný mlynek k šrotovaniu.

„Texas“ rýchlo šrotujúci ručný mlynek je najlepší a najlacnejší terajšej doby, šrotuje každého druhu zrná, kukurlicu, pšenicu, ovos, jačmeň.

Cena 100 korún

Trovy obalenia a franko poštovej dopravy 6 korún 42 hal. — Cenník zdarma a franko. — Zasiela:

ALOIS KIRALY následníka
Alexander Király
BUDAPEST, VI., Felsőerdősor-u. 6.

Dobré britvy a nástroje ku strihaniu vlasov

Ia britvy zo striebornej ocele **K 6.—, 9.—, 11.—**. Bezpečné nástroje k holeniu niklované **K 7.—**. „Perfecta“ nástroj k holeniu so 6 dvojitých rezu nožími **K 20, 28.—**. Dvojitých rezu náhradné nože tucet za **K 9.—, 9.50, 10.—**. Ia stroj ku strihaniu vlasov **K 18.—, 24.—, 28.—**. Záměna dovolená alebo vopredné zaslanie obnosu. Zasiela cis. a k. dvorný zasielca **Ján Konrád**, vývozný a zasielajúci dom Brúx číslo 1819. (Čechy) Hlavný cenník z darma.

Pýtajte si

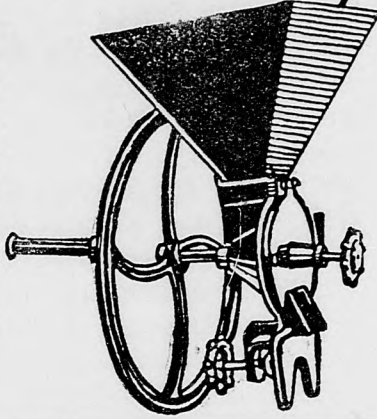
mój zdarma a franko zasielaný obrázkový cenník hodin, zlatého a strieborného tovaru, huľobných nástrojov atď. Prvá dieňša hodin **Ján Konrád** cis. a k. dvorný zasielca. Brúx I. B. číslo 1818. Nickel alebo ocelové hodinky armádne, radium dvojitej pokrývky hodinky, ocelového kovu alebo Gloria strieborne remontoar hodinky **K 28—30**. Nickel budičky **K 41—45**. Stenové hodiny 26—32. Zaručka 3 rokov. Zasielka s poštovou dobierkou. Žiadne riziko. Záměna dovolená alebo naviatenie peňazi.

Oznamy prijíma administracia **„Krest'an“** Budapest, Szentkirályi-u. 28

NAJDOKONÁLEJŠÍ MLYNEK!

Ktorým bár aj dieťa, pripraveným na ňom strojom, každého druhu obilie somlet môže na kašu a v akejkolvek tajnosti. Obrovskej schopnosti roboty. Bezodkladne k lífrovaníu. Cena **K 150**. Tenistý stroj k prípraveníu na stól alebo postavec bez nôh **K 120**, menší k domácemu upotrebeníu **K 80**. Objednania prosíme na poštovej poukázke a zaslať treba aj **10 K** závdavok. — K odporúčaníu mlynsky bezodkladne objednať. — Výlučná adresa objednávania:

PAVEL SOHR
Somogyiszil 35.

fabričný sklad ocelového tovaru.

54 rokov v obchode, vyskúmane dobrá osada na kosy.
 Nikto nikdy nemal lepšej kosy, ako je naša

Bazilika zlato-kosa.

Nesľubujeme nebo a zem, každému ale, kto s dôverou obráti sa ku nám, pošleme takú trvanlivého ostria zlatú kosu, za ktorú nás pozhňávať bude. Tieto kosy už od 54 rokov rozposielame najväčším pántstvam a mnoho tisíc hospodárom. Zárukou dobre stojíme za každú kosu a nesodpovedné zameníme zdarma. — Cena jednej **„Bazilika zlatej kosy“**, s poštovou dobierkou:

65	70	75	80	85	90	95	100	110	cm.
Cena 7.10	7.30	7.50	7.70	7.90	8.10	8.30	8.50	9.30	Korún

Zvláštne pre sľbrateľov kôs! Pri kúpe každých 10 kusov, 1 kus posielame zdarma. Pri kúpe 5 kusov už my znášame poštové strovy! 1 kus diamant ocelového kladivka 2.80. 1 kus nosidla oceleky 1.30. 1 kus stroja ku klopaníu kosy 7.50. K odporúčaníu je čím skorej objednať si kosy, bo pozdejšie sotva budú k dostaníu. Obrázkový náš cenník na žiadost pošielame zdarma. K dostaníu u: **Jozef Marosi a Syna Esztergom, 15. číslo.** 54-ročná osada na kosy a veľký obchodný dom.

Šrotujúci stroj.

V hospodárstve nevyhnutne potrebný, šrotuje od najhrubšieho do najmenšieho, ponač stroj najdokonálejšie možno regulovať. Ľahkej práceschopnosti a hnatia, bo na ňom i dieťa šrotovať môže. Cena s obalením a zárukou 90 korún, s prípravou na nohy 150 korún.

Tieto stroje zhotovuje a zasiela **IMRICH TÓTH, Jászalsószentgyörgy**

Pri objednaníu prosím zreteľne udat adresu a železničnú stanicu.

Pôvodná, Tiger kosa.

Striebornej ocele jej jakost prevyšuje všetky doterajšie fabrikáty, za každú jednotlivú kosu dávame úplnú zárukú, nezodpovedné kosy zameníme zdarma. Odpúča sa, aby každý zavčasu ponáhal sa po pošte objednať si kosy. Ceny po ďalšie ustanovenie:

80	85	90	95	100	cm.	Ku tomu patriace striebornej ocele kladivka
7.60	7.80	8.—	8.20	8.70	K	od 1. do 5. čísla so zárukou kus po 1.30

kor. Diamantová osielka číslo 5. —.50 kor. Futrál na kosu s dvojitou pevnou kottvou č. 7. 1.50 K. Obrúčka na kosu jednoduchá 8. č. —.80 kor. Obrúčka na kosu dvojitá č. 8. 1.15 kor. Stroj ku klopaníu kosy č. 9. 8.— kor., cena zaobalenia 1.— kor. Ceny sú v oblihu bez zaväzu. Objednať možno s poštovou dobierkou alebo pri voprednom zaslaníu peňazi.

M. LENDVAI továrny vývozný dom kôs. Budapest, Kertész-utca 43.